

Bijlage 1: Beoogde aanpak nationaal isolatieprogramma

Het nationaal isolatieprogramma bevat de volgende hoofdlijnen:

- 1) Een basissubsidie voor verduurzaming van koopwoningen
- 2) Een basissubsidie voor verduurzaming van huurwoningen
- 3) Middelen voor gemeenten voor een lokale aanpak
- 4) Middelen voor de ontwikkeling van een aanbod voor gelijksoortige woningtypen
- 5) Natuurinclusief, duurzaam en circulair isoleren
- 6) Ondersteuning via communicatie en voorlichting

1) *Een basissubsidie voor verduurzaming van koopwoningen*

Om langdurige zekerheid te borgen, worden de basissubsidies voor de isolatie van koopwoningen voortgezet. Het gaat om de Investeringsubsidie Duurzame Energie en Energiebesparing (ISDE) (voor eigenaar-bewoners) en de Subsidie Energiebesparing Eigen Huis (SEEH) (voor VvE's). Door de twee maatregelen-eis in de ISDE en de SEEH komen slecht geïsoleerde woningen sneller in aanmerking, omdat in dergelijke woningen meer maatregelen genomen kunnen worden dan in reeds goed geïsoleerde woningen. De evaluatie van de SEEH (de voorganger van de ISDE) laat zien dat met name labels D-E-F en G worden verduurzaamd met de subsidie.¹

De twee maatregeleneis wordt – mede op advies van TNO² - gehandhaafd. Hierdoor blijft het aantal *free-riders* beperkt en is het additionele effect van de subsidies zo groot mogelijk. De twee maatregelen-eis zorgt ervoor dat de regelingen een groter stimulerend effect hebben. Ieder jaar nemen veel mensen immers, ook zonder subsidie, al één maatregel. Bijvoorbeeld om te besparen op de energierekening, bij regulier onderhoud (nieuwe kozijnen met dubbel glas) of voor het milieu. De ISDE en de SEEH zijn erop gericht om woningeigenaren te stimuleren een stap extra te zetten en twee of meer maatregelen tegelijk te nemen. Om eigenaar-bewoners en VvE's te stimuleren om isolatiemaatregelen te nemen, worden de subsidiebedragen voor de verschillende isolatiemaatregelen verhoogd, waardoor het gemiddelde subsidiepercentage stijgt van 20% naar 30% van de gemiddelde investeringskosten. Naar inschatting zal het aantal aanvragen voor isolatiesubsidie hierdoor met een factor 1,8 stijgen. Deze wijziging kan naar verwachting per 1 januari 2022 ingaan.

Om te zorgen dat meer woningeigenaren gebruik kunnen maken van de ISDE en de SEEH wordt het budget van deze regelingen de komende jaren verhoogd. Voor de ISDE is in de periode 2022 t/m 2024 in totaal 198 miljoen euro extra beschikbaar. Dit komt bovenop de 100 miljoen euro per jaar die in de ISDE al beschikbaar is tot en met 2030 voor investeringen in isolatiemaatregelen, warmtepompen,

---

¹ Kamerstukken II, 2021/22, 32847 nr. 820.

² Kamerstukken II, 2021/22, 32847 nr. 820.

zonneboilers en warmtenetaansluitingen. Voor de SEEH voor VvE's komt in de periode 2023 t/m 2026 in totaal 35 miljoen euro extra beschikbaar. Dit komt bovenop het reeds beschikbare budget (32,2 miljoen euro). Doordat een koppeling gemaakt wordt met een lokale aanpak is de verwachting dat meer huishoudens met een laag inkomen en meer woningen met een slecht energielabel gebruik zullen gaan maken van de ISDE.

Financiering: Nationaal Warmtefonds en Energiebespaarhypothec

De ISDE en SEEH sluiten aan op financieringsopties zoals de Energiebespaarlening en de Energiebespaarhypothec van het Nationaal Warmtefonds.³

Het Nationaal Warmtefonds is in februari 2020 van start gegaan met financiering voor verduurzaming met lange looptijden, lage rentes en een zeer brede doelgroep van woningeigenaren en VvE's.

De Energiebespaarhypothec maakt het vanaf 2021 voor mensen zonder leenruimte (doordat zij hun maximale leenruimte al hebben gebruikt of door een BKR-registratie), mogelijk om verduurzamingsmaatregelen te financieren wanneer deze uitgevoerd worden in het kader van gemeentelijke wijkaanpakken of de aanpak van gemengd bezit voor een woningcorporatie. Het Nationaal Warmtefonds behandelt nu de eerste aanvragen van woningeigenaren voor energiebespaarhypotheken uit wijkaanpakken van gemeenten en corporaties. Zoals eerder aangegeven zal ik voor de zomer van 2022, op basis van de eerste ervaringen met deze doelgroep, de mogelijkheden beschrijven om ook buiten wijkaanpakken financiering aan te bieden aan woningeigenaren zonder leenruimte.

2) *Een basissubsidie voor verduurzaming van huurwoningen*

Via het nationaal isolatieprogramma zet ik in op de verduurzaming van huurwoningen, zowel corporatiewoningen als de particuliere huurwoningen. De middelen (100 miljoen euro) die hiervoor zijn vrijgemaakt, worden in 2023 en 2024 ingezet via een (nieuwe) subsidieregeling voor verduurzaming van woningen. Deze regeling richt zich voornamelijk op de aanpak van de energetisch slechtste woningen en lijkt qua subsidiemethodiek op de bestaande Regeling Vermindering Verhuurderheffing Verduurzaming (RVV-V), waarbij grote verhuurders korting kunnen krijgen op de Verhuurderheffing wanneer zij verduurzamen. Daarbij wordt de samenloop met de bestaande RVV-V nog gezien.

Voor particuliere verhuurders en institutionele beleggers⁴ die geen Verhuurderheffing verschuldigd zijn en gereguleerde huurwoningen verhuren, start er begin 2022 een regeling gericht op verduurzaming en onderhoud (SVOH).

---

³ Kamerstukken II 2020/21, 32813 nr. 667.

⁴ Dit betreft voornamelijk verhuurders met minder dan 50 woningen. Zij betalen geen Verhuurderheffing en konden dan ook niet via de generieke tariefsverlaging gecompenseerd worden. Daarom is voorzien in een specifieke regeling.

Hiervoor was reeds 152 miljoen euro gereserveerd voor de periode 2022 t/m 2025. Het streven is de regeling per 1 maart 2022 in te voeren.

3) *Middelen voor gemeenten voor een lokale aanpak*

Veel gemeenten hebben reeds beleid ontwikkeld gericht op reductie van energiegebruik van huishoudens (o.a. via de regeling reductie energiegebruik woningen) en daar een infrastructuur voor staan via energieloketten, energiecoaches, isolatieteams, woningcorporaties etc. Dankzij hun kennis van de lokale situatie kunnen gemeenten maatwerk bieden en zo huishoudens bereiken die via landelijke kanalen moeilijk kunnen worden bereikt. Gemeenten kunnen deze huishoudens helpen, bijvoorbeeld bij het aanvragen van ISDE-subsidie of andere financiering. Door gemeenten de ruimte te geven om aan te sluiten bij de lokale infrastructuur, aanpak en instrumentkeuze kan de huidige lokale aanpak, om met maatwerk extra ondersteuning te bieden, worden voortgezet en versterkt.

De lokale aanpak kan worden vormgegeven als onderdeel van de wijkaanpak of met een andersoortige collectieve aanpak, die door lokale of regionale marktpartijen wordt aangeboden. Verder kunnen gemeenten de middelen gericht inzetten voor lage inkomens die wonen in slecht geïsoleerde woningen. De inzet op slecht geïsoleerde woningen zal bij de vormgeving van de lokale aanpak als een selectiecriteria gehanteerd worden.

Voor de lokale aanpak wordt 148,5 miljoen euro beschikbaar gesteld, inclusief uitvoeringskosten. Het streven is de regeling medio 2022 open te stellen. Over de uitwerking ga ik de komende periode met gemeenten en VNG in overleg. Er wordt nadrukkelijk een koppeling tussen de lokale collectieve aanpak en de goede benutting van de ISDE beoogd, zodat lokale instrumenten (zoals vouchers) gericht op slecht geïsoleerde woningen en kwetsbare huishoudens niet als alternatief maar als aanvulling op de landelijk beschikbare subsidies kunnen worden ingezet. Dit versterkt de onderlinge samenhang tussen de lokale aanpak en landelijke instrumenten.

In reactie op de recent gestegen aardgasprijs en de stijgende energielasten van huishoudens heeft het kabinet 150 miljoen euro gereserveerd aanvullend op het nationaal isolatieprogramma om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en/of een slechte energetische staat van hun woning te ondersteunen via gemeenten.⁵ Ik streef ernaar gemeenten in november te informeren over de inzet en uitwerking. Met de middelen van het nationaal isolatieprogramma kunnen gemeenten daarop doorbouwen.

---

⁵ Zie de brief van de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat over hoge gasprijzen van 15 oktober 2021.

4) *Middelen voor de ontwikkeling van grootschalige collectieve aanpakken*

Om woningen versneld te kunnen isoleren, is het ook nodig dat er vanuit de markt aanbod is dat die snelheid mogelijk maakt. Een grootschalige, collectieve aanpak kan de energietransitie in de gebouwde omgeving helpen versnellen.⁶ Een zogenoemde contingentenaanpak, waarbij gestandaardiseerde, voor bepaalde woningtypen beproefde verduurzamingsoplossingen seriematig door aanbieders kunnen worden toegepast, maakt hier onderdeel van uit. Voor het aanjagen en ondersteunen van de marktontwikkeling op dit vlak wordt 8 miljoen euro per jaar ingezet in de periode 2022 t/m 2024.

5) *Natuurinclusief, duurzaam en circulair isoleren*

Bij isolatiewerkzaamheden moet op grond van de Wet natuurbescherming rekening worden gehouden met de aanwezigheid van beschermde soorten die in woningen en gebouwen nestelen en verblijven. Een natuurinclusieve aanpak gericht op soortenbescherming is daarom randvoorwaardelijk voor het nationaal isolatieprogramma. Dit zal samen met het ministerie van LNV worden ontwikkeld. Hiervoor is vanuit BZK 4 miljoen euro gereserveerd, wat een deel van het totaal benodigde budget is.

Voor de bevordering van meer duurzaam, natuurinclusief en circulair isoleren zal nader onderzocht worden hoe dit onderdeel kan worden van de verschillende subsidieregelingen.

6) *Ondersteuning via communicatie en voorlichting*

Het nationaal isolatieprogramma wordt richting burgers en bewoners ondersteund met een landelijke communicatiecampagne. Daarnaast worden gemeenten en energieloketten vanuit de rijksoverheid ondersteund bij hun lokale communicatie-inzet. Het accent zal gericht worden op het uitfaseren van slecht geïsoleerde woningen en slimme inzet van de hybride warmtepomp in situaties waar dit praktische voordelen kent. Isolatie en ventilatie gaan hand in hand. In de communicatie zal hier aandacht voor zijn.

In de communicatie zal worden verwezen naar de website verbeterjehuis.nl. Daar kan de woningeigenaar informatie vinden over het isoleren van zijn of haar woning. Op de website is een quickscan tool beschikbaar om een eerste indicatie van de huidige energiezuinigheid van de woning te krijgen, welke verbeteringen mogelijk zijn, en wat de kosten en baten zijn van deze maatregelen.

---

⁶ Het verslag van de werkgroep is te raadplegen via <https://www.topsectorenergie.nl/notitie-versnelling-energietransitie-particuliere-woningen>.

Halverwege 2022 wordt verbeterjehuis.nl verder uitgebreid. Zo komt er een configuratietool beschikbaar om de bewoner nog beter te ondersteunen en wordt het mogelijk om tot in detail gegevens over de woning in te voeren. In de tool wordt informatie uit transitievisies warmte en uitvoeringsplannen per wijk of buurt zoveel mogelijk betrokken. Als woningeigenaar krijg je hierdoor nog beter inzicht in de mogelijkheden voor energiebesparende verbeteringen en wat nodig is om je woning toekomstklaar te maken.

De subsidie- en financieringsmogelijkheden worden hierbij verder inzichtelijk gemaakt en woningeigenaren kunnen met diverse zoek- en filterfuncties de aanbieders van verduurzamingsmaatregelen op het platform vinden, zoals bouw- en isolatiebedrijven, installateurs, of aanbieders die de woning integraal verduurzamen en van A tot Z kunnen ontzorgen. Ook ondersteunt het platform collectieve acties voor woningeigenaren. Hiermee kan verbeterjehuis.nl een belangrijke bijdrage leveren aan het bij bundelen en bij elkaar brengen van vraag en aanbod. Hiermee wordt ook invulling gegeven aan de toezegging een overzicht te presenteren van het landelijk digitaal platform in relatie tot ontzorgingsdiensten.⁷

Voor bovenstaande aanpak worden de middelen over de verschillende programmajnen verdeeld volgens onderstaand voorstel.

Activiteit / doel	2022	2023	2024	2025	2026	totaal
	Bedragen in miljoen euro					
Uitfasering slechte labels eigenaar-bewoners (ISDE)	66	66	66			198
Uitfasering slechte label VvE's (SEEH) ⁸	0	13,5	13,5	6,25	3,25	36,5
Lokale aanpak	68,5	38,5	41,5			148,5
Ontwikkeling van grootschalige collectieve aanpakken	8	8	8			24
Uitfasering slechte labels huur	0	50	50			100
Natuurinclusief, en duurzaam en circulair isoleren	4	-	-			4
Communicatie	1	1	1			3
Totaal nationaal isolatieprogramma	147,5	177	180	6,25	3,25	514

⁷ Kamerstukken II, 2020/21, 32813 nr. 570

⁸ Voor de SEEH wordt een kasschuif doorgevoerd. Dit aangezien de SEEH voor VvE's werkt met een gedeeltelijk voorschot voor verduurzaming van VvE-gebouwen, maar ook het betalen van het restant van de subsidie achteraf bij vaststelling (als de verduurzaming is gerealiseerd). Een deel van het budget zal daarom pas in 2025 en 2026 kunnen worden uitgegeven.